

## Conselleria de Territori i Habitatge

*ORDRE de 30 de maig de 2007, de la Conselleria de Territori i Habitatge, per la qual s'aprova un programa d'actuacions per al control del musclo zebra a la Comunitat Valenciana. [2007/8980]*

Les espècies exòtiques invasores són aquelles espècies introduïdes, deliberadament o accidentalment, fora del seu hàbitat natural, on tenen capacitat per a establir-se, envair, competir amb les espècies nadiues i colonitzar nous ambients a gran velocitat, alterant l'estructura i el funcionament dels ecosistemes i causant danys tant ecològics com socioeconòmics i sanitaris. Actualment, les espècies exòtiques invasores són la segona causa d'amenaça i extinció d'espècies, precedida tan sols per la pèrdua d'hàbitat.

El musclo zebra (*Dreissena polymorpha*) es troba entre les 100 espècies exòtiques invasores més danyoses del món i també està considerada com una de les 20 espècies exòtiques invasores més perjudicials presents a Espanya.

Són molts els impactes que s'atribueixen a aquesta espècie invasora, i sobre tots ells estaquen els econòmics, derivats de la formació de denses colònies que obturen tot tipus de conduccions i estructures submergides en aigües infestades de musclo. També són evidents els impactes ecològics, tant físics com químics i biològics, derivats de la invasió d'aquest mol·lusc.

A la Comunitat Valenciana es detecta per primera vegada la presència de l'espècie al setembre de 2005 a l'embassament de Sitjar, i apareixen posteriorment en diversos punts aigües avall del Millars. El setembre de 2006 es registren les primeres dades de l'espècie a la conca del riu Magre, i es localitzen en l'embassament de Forata.

Quant a la normativa vigent, el 1992 es va aprovar el Conveni de Diversitat Biològica (ratificat per Espanya el 21 de desembre de 1993), el qual en l'article 8h estableix que "cada part contractant, en la mesura de les seues possibilitats, impedirà que s'introduïsquen, controlarà o eradicarà les espècies exòtiques que amenacen els ecosistemes, els hàbitats o les espècies". L'abril de 2002 la Conferència de les parts va instar les parts contractants, altres governs i les organitzacions pertinents a promoure i aplicar els principis orientadors, elaborats per la mateixa Conferència, sobre espècies exòtiques invasores.

A nivell europeu el 2003 és aprovada, pel Conveni de Berna, l'Estratègia europea d'espècies invasores que recomana l'elaboració d'estratègies nacionals i la cooperació entre països per a la prevenció, el control i l'eradicació d'espècies exòtiques invasores.

A Espanya, la Llei 4/89, de 27 de març, de Conservació dels Espais Naturals i de la Flora i Fauna Silvestres en l'article 27.b estableix que les administracions públiques han d'evitar la introducció i proliferació d'espècies, subespècies o races geogràfiques diferents de les autòctones en favor de la preservació de la diversitat genètica del patrimoni natural.

Així, doncs, la conselleria de Territori i Habitatge ha de vetllar per a garantir que, tant pel que fa als seus mitjans humans i financers, com pel que fa a les activitats tècniques, inversions en camp i en la seua programació, es combinen adequadament els fronts esmentats de prevenció i control de l'expansió de les espècies invasores, entre les que es troba el musclo zebra.

Per tot això, i ateses les facultats que em confereix l'article 28.e de la Llei 5/1983, de 30 de desembre, del Consell,

### ORDENE

#### *Article 1. Objecte i àmbit d'aplicació*

Constitueix l'objecte principal d'aquesta ordre l'adopció d'una sèrie de mecanismes i mesures encaminades a controlar l'expansió i els danys que pugua provocar el musclo zebra als ecosistemes naturals i a les espècies amenaçades de les aigües continentals de la Comunitat Valenciana.

## Conselleria de Territorio y Vivienda

*ORDEN de 30 de mayo de 2007, de la Conselleria de Territorio y Vivienda, por la que se aprueba un programa de actuaciones para el control de mejillón cebra en la Comunitat Valenciana. [2007/8980]*

Las especies exóticas invasoras son aquellas especies introducidas, deliberada o accidentalmente, fuera de su hábitat natural, donde tienen capacidad para establecerse, invadir, competir con las especies nativas y colonizar nuevos ambientes a gran velocidad, alterando la estructura y funcionamiento de los ecosistemas y causando daños tanto ecológicos como socioeconómicos y sanitarios. Actualmente, las especies exóticas invasoras son la segunda causa de amenaza y extinción de especies, precedida tan sólo por la pérdida de hábitat.

El mejillón cebra (*Dreissena polymorpha*) se encuentra entre las 100 especies exóticas invasoras más dañinas del mundo y también está considerada como una de las 20 especies exóticas invasoras más perjudiciales presentes en España.

Son muchos los impactos que se atribuyen a esta especie invasora, destacando sobre todos ellos los económicos, derivados de la formación de densas colonias que obturan todo tipo de conducciones y estructuras sumergidas en aguas infestadas de mejillón. También son evidentes los impactos ecológicos, tanto físicos como químicos y biológicos, derivados de la invasión de este molusco.

En la Comunitat Valenciana, se detecta por primera vez la presencia de la especie en septiembre de 2005 en el embalse de Sitjar, apareciendo posteriormente en varios puntos aguas abajo del Mijares. En septiembre de 2006 se registran los primeros datos de la especie en la cuenca del río Magro, localizándose en el embalse de Forata.

En lo relativo a la normativa vigente, en 1992 se aprobó el Convenio de Diversidad Biológica (ratificado por España el 21 de diciembre de 1993), que en su artículo 8h establece que "cada Parte contratante, en la medida de sus posibilidades, impedirá que se introduzcan, controlará o erradicará las especies exóticas que amenacen a los ecosistemas, los hábitats o las especies". En abril de 2002 la Conferencia de las partes instó a las Partes contratantes, a otros gobiernos y a las organizaciones pertinentes a promover y aplicar los principios orientadores, elaborados por la propia Conferencia, sobre especies exóticas invasoras.

A nivel europeo en 2003 es aprobada, por el Convenio de Berna, la Estrategia europea de especies invasoras que recomienda la elaboración de estrategias nacionales y la cooperación entre países para la prevención, el control y la erradicación de especies exóticas invasoras.

En España, la Ley 4/1989, de 27 de marzo, de Conservación de los Espacios Naturales y de la Flora y Fauna Silvestres en su artículo 27.b establece que las administraciones públicas deben evitar la introducción y proliferación de especies, subespecies o razas geográficas distintas a las autóctonas en favor de la preservación de la diversidad genética del patrimonio natural.

Así pues, la conselleria de Territorio y Vivienda debe velar para garantizar que, tanto en lo relativo a sus medios humanos y financieros, como en lo concerniente a las actividades técnicas, inversiones en campo y en su programación, se combinen adecuadamente los frentes citados de prevención y control de la expansión de las especies invasoras, entre las que se encuentra el mejillón cebra.

Por todo ello, y en virtud de las facultades que me confiere el artículo 28.e de la Ley 5/1983, de 30 de diciembre, del Consell,

### ORDENO

#### *Artículo 1. Objeto y ámbito de aplicación*

Constituye el objeto principal de la presente orden, la adopción de una serie de mecanismos y medidas encaminadas a controlar la expansión y los daños que pudiera provocar el mejillón cebra a los ecosistemas naturales y a las especies amenazadas de las aguas continentales de la Comunitat Valenciana.

*Article 2. Pla de control d'expansió del musclo zebnat*

El pla els continguts bàsics del qual s'estableixen en l'annex I d'aquesta ordre el desenvoluparà la direcció general competent per raó de la matèria.

*Article 3. Regulació de la pesca esportiva continental i condicions de navegació*

En compliment del que disposa l'article 34.D de la Llei 4/1989, de 27 de març, de conservació dels espais naturals i de la fauna i flora silvestre, queda prohibit:

3.1. La pesca amb qualsevol mitjà flotant en totes les masses d'aigua en què la Confederació Hidrogràfica corresponent haja prohibit la navegació.

3.2. El trasllat d'embarcacions destinades a la pesca esportiva entre masses d'aigua, llevat que es dispose d'autorització excepcional i expressa de la Confederació Hidrogràfica corresponent en la qual es preveuen l'obligatorietat de realitzar les mesures necessàries per a evitar la introducció del musclo zebnat.

3.3. L'ús com a esquer viu de qualsevol espècie aquàtica. A aquest efecte es considerarà que hi ha ús quan es trobe tinença, a peu de riu o massa d'aigua, d'exemplars vius dels esmentats organismes en recipients amb aigua.

3.4. El trasllat en viu a la Comunitat Valenciana de qualsevol espècie de peix, llevat que es tracte de repoblacions previstes en els plans tècnics de pesca, trasllats inherents al comerç legal per a consum humà o provisió de piscifactories o altres autoritzacions expresses. En tot cas els trasllats hauran d'anar acreditats mitjançant els corresponents documents en matèria de sanitat animal.

*Article 4. Obligació de declaració de la presència de musclo zebnat*

4.1. Les administracions públiques, les associacions de pescadors i els titulars de concessions d'aigua o d'aprofitaments hídrics queden obligats a comunicar a la conselleria competent per raó de la matèria la presència d'exemplars adults de musclo zebnat o les seues valves en les seues instal·lacions o en les aigües o llits utilitzats.

4.2. La declaració comportarà la corresponent comprovació per la conselleria competent per raó de la matèria i posterior comunicació a l'organisme de conca.

*Article 5. Relació amb altres institucions i entitats*

5.1. S'establiran les vies necessàries per a mantenir contacte constant entre la conselleria competent per raó de la matèria i les administracions hidrogràfiques competents en matèria de gestió dels recursos i medi fluvial, que permeten compartir la informació i dades sobre l'evolució de l'espècie a la Comunitat Valenciana, com també dissenyar i executar accions conjuntes de detecció, control o eradicació.

5.2. Així mateix, s'habilitaran els adequats mitjans de col·laboració amb les associacions de pescadors o altres organismes o entitats perquè l'activitat piscícola o qualsevol altra activitat en el medi aquàtic es realitze amb garanties que eviten l'expansió de l'espècie.

*Article 6. Infraccions i sancions*

Les infraccions al que disposa aquesta ordre seran sancionades d'acord amb el que disposa la Llei 4/1989, de 27 de març, de conservació dels espais naturals i de la fauna i flora silvestre.

**DISPOSICIÓ FINAL**

Aquesta ordre vigirà a partir de l'endemà al de la publicació en el *Diari Oficial de la Comunitat Valenciana*.

València, 30 de maig de 2007

El conseller de Territori i Habitatge:  
ESTEBAN GONZÁLEZ PONS

*Artículo 2. Plan de control de expansión del mejillón cebra*

El plan cuyos contenidos básicos se establecen en el anexo I de esta orden se desarrollará por la dirección general competente por razón de la materia.

*Artículo 3. Regulación de la pesca deportiva continental y condiciones de navegación*

En cumplimiento de lo dispuesto en el artículo 34.d de la Ley 4/1989, de 27 de marzo, de conservación de los espacios naturales y de la fauna y flora silvestre, queda prohibido:

3.1. La pesca con cualquier medio flotante en todas las masas de agua en las que la Confederación Hidrográfica correspondiente haya prohibido la navegación.

3.2. El traslado de embarcaciones destinadas a la pesca deportiva entre masas de agua, salvo que se disponga de autorización excepcional y expresa de la Confederación Hidrográfica correspondiente en la que se contemplan la obligatoriedad de realizar las medidas necesarias para evitar la introducción del mejillón cebra.

3.3. El empleo como cebo vivo de cualquier especie acuática. A estos efectos se considerará que existe empleo cuando se halle tenencia, a pie de río o masa de agua, de ejemplares vivos de los citados organismos en recipientes con agua.

3.4. El traslado en vivo en la Comunitat Valenciana de cualquier especie de pez, salvo que se trate de repoblaciones contempladas en los planes técnicos de pesca, traslados inherentes al comercio legal para consumo humano o provisión de piscifactorias u otras autorizaciones expresas. En todo caso los traslados deberán ir acreditados mediante los correspondientes documentos en materia de sanidad animal.

*Artículo 4. Obligación de declaración de la presencia de mejillón cebra*

4.1. Las administraciones públicas, las asociaciones de pescadores y los titulares de concesiones de agua o de aprovechamientos hídricos quedan obligados a comunicar a la conselleria competente por razón de la materia la presencia de ejemplares adultos de mejillón cebra o sus valvas en sus instalaciones o en las aguas o cauces utilizados.

4.2. La declaración conllevará la correspondiente comprobación por la conselleria competente por razón de la materia y posterior comunicació al organismo de cuenca.

*Artículo 5. Relación con otras instituciones y entidades*

5.1. Se establecerán los cauces necesarios para mantener contacto constante entre la conselleria competente por razón de la materia y las administraciones hidrográficas competentes en materia de gestión de los recursos y medio fluvial, que permitan compartir la información y datos sobre la evolución de la especie en la Comunitat Valenciana, así como diseñar y ejecutar acciones conjuntas de detección, control o erradicación.

5.2. Asimismo, se habilitarán los adecuados medios de colaboración con las asociaciones de pescadores u otros organismos o entidades para que la actividad piscícola o cualquier otra actividad en el medio acuático se realice con garantías que eviten la expansión de la especie.

*Artículo 6. Infracciones y sanciones*

Las infracciones a lo dispuesto en esta orden serán sancionadas de acuerdo con lo dispuesto en la Ley 4/1989, de 27 de marzo, de conservación de los espacios naturales y de la fauna y flora silvestre.

**DISPOSICION FINAL**

La presente orden producirá efectos a partir del día siguiente al de su publicación en el *Diari Oficial de la Comunitat Valenciana*.

Valencia, 30 de mayo de 2007

El conseller de Territorio y Vivienda:  
ESTEBAN GONZÁLEZ PONS

## ANNEX I

### Pla de control de l'expansió del musclo zebra a la Comunitat Valenciana

#### 1. Detecció i seguiment de les poblacions

##### 1.1. Detecció primerenca d'adults

A fi de detectar amb la major promptitud possible l'arribada d'exemplars de musclo zebra a noves zones, la Direcció General competent per raó de la matèria establirà un protocol de mostreig el qual s'haurà de dur a terme a totes les masses d'aigua naturals del territori valencià. Aquest protocol prioritzarà el seguiment en aquelles masses d'aigua incloses dins del Catàleg de zones humides i LIC.

L'establiment d'aquest protocol complementarà les actuacions de detecció de larves i adults que establisquen les confederacions hidrogràfiques.

Aquests mostratges seran duts a terme pels tècnics i agents ambientals de la conselleria competent per raó de la matèria. Els participants en aquesta xarxa de mostreig rebran la formació necessària per a la identificació dels exemplars i el desenvolupament dels mostratges.

##### 1.2. Seguiment de poblacions

Des del Servei de Biodiversitat es durà a terme el seguiment de les poblacions de musclo zebra ja establides en alguns embassaments de la Comunitat Valenciana. Aquest seguiment es farà a través dels tècnics de l'esmentat servei, amb la col·laboració de la Guarderia Ambiental.

Detectada la presència de larves o adults en una massa d'aigua s'elaborarà un programa específic de seguiment. Una vegada s'aprove el programa per la direcció general competent per raó de la matèria, correspondrà l'execució d'aquest als serveis territorials.

#### 2. Afecció a espècies amenaçades

Dins de les campanyes de mostreig que s'han de realitzar s'haurà de prestar particular atenció a aquells llocs que alberguen poblacions d'espècies aquàtiques incloses en el Catàleg valencià de fauna amenaçada. En aquest sentit, tindrà un seguiment específic l'àrea de distribució dels bivalves autòctons, especialment sensibles a una possible afecció per la introducció del musclo.

En cas de detectar-se afeccions sobre espècies amenaçades, ja siga sobre els bivalves autòctons o altres espècies catalogades, hauran d'elaborar-se els estudis i mesures necessàries per a minimitzar qualsevol efecte negatiu sobre aquestes.

#### 3. Difusió

Des de la conselleria competent per raó de la matèria es col·laborarà en la divulgació d'informació relativa a la invasió del musclo zebra que es considere d'interès per a la població en general, fent especial insistència en els grups considerats de risc com a possibles vectors de propagació de la plaga, a través dels canals que es consideren de major difusió (tríptics, web, premsa, etc.).

## ANEXO I

### Plan de control de la expansión del mejillón cebra en la Comunitat Valenciana

#### 1. Detección y seguimiento de las poblaciones

##### 1.1. Detección temprana de adultos

Con objeto de detectar con la mayor prontitud posible la llegada de ejemplares de mejillón cebra a nuevas zonas, la Dirección General competente por razón de la materia establecerá un protocolo de muestreo que se llevará a cabo en todas las masas de agua naturales del territorio valenciano. Dicho protocolo priorizará el seguimiento en aquellas masas de agua incluidas dentro del Catálogo de zonas húmedas y LICs.

El establecimiento de dicho protocolo complementarà las actuaciones de detección de larvas y adultos que se establezcan por las confederaciones hidrográficas.

Estos muestreos serán llevados a cabo por los técnicos y agentes medioambientales de la conselleria competente por razón de la materia. Los participantes en esta red de muestreo recibirán la formación necesaria para la identificación de los ejemplares y el desarrollo de los muestreos.

##### 1.2. Seguimiento de poblaciones

Desde el Servicio de Biodiversidad se llevará a cabo el seguimiento de las poblaciones de mejillón cebra ya establecidas en algunos embalses de la Comunitat Valenciana. Este seguimiento se hará a través de los técnicos del citado Servicio, con la colaboración de la Guardería Medioambiental.

Detectada la presencia de larvas o adultos en una masa de agua se elaborará un programa específico de seguimiento. Una vez se apruebe el programa por la dirección general competente por razón de la materia, corresponderá la ejecución de los mismos a los servicios territoriales.

#### 2. Afección a especies amenazadas

Dentro de las campañas de muestreo a realizar se prestará particular atención a aquellos lugares que alberguen poblaciones de especies acuáticas incluidas en el Catálogo valenciano de fauna amenaçada. En este sentido, tendrá un seguimiento específico el área de distribución de los bivalvos autóctonos, especialmente sensibles a una posible afección por la introducción del mejillón.

En caso de detectarse afecciones sobre especies amenaçadas, ya sea sobre los bivalvos autóctonos u otras especies catalogadas, deberán elaborarse los estudios y medidas necesarias para minimizar cualquier efecto negativo sobre las mismas.

#### 3. Difusión

Desde la conselleria competente por razón de la materia se col·laborarà en la divulgación de información relativa a la invasión del mejillón cebra que se considere de interés para la población en general, haciendo especial hincapié en los grupos considerados de riesgo como posibles vectores de propagación de la plaga, a través de los canales que se consideren de mayor difusió (trípticos, web, prensa, etc.).